

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра фізичного виховання, спорту та реабілітації

ЗБІРНИК ТЕЗ

**ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ,
ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ
РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ»**

21 березня 2025 року

Харків «ХАІ» 2025

Актуальні питання фізичного виховання, спорту, здорового способу та якості життя різних верств населення : збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (електронне видання), 21 березня 2025 року. Харків : Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», 2025. 391 с.

У збірнику представлені тези за тематичними напрямками конференції: фізичне виховання та рухова активність різних верств населення; теоретико-методичні основи підготовки спортсменів, олімпійський, професійний та адаптивний спорт, урбан-спорт; фізична реабілітація, проблеми формування здорового способу та якості життя людини у сучасному суспільстві; соціальна адаптація, інклюзивна освіта – навчання без бар'єрів.

Голова організаційного комітету: *Баканова О. Ф., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.*

Організаційний комітет:

Рядова Л. О., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації;

Крамаренко В. І., старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Голова редакційної колегії:

Баканова Олександра Феліксівна – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Редакційна колегія:

Рядова Ліліана Олегівна – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Крамаренко Валентина Іванівна – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Єварницький Ігор Андрійович – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Білоус Наталія Сергіївна – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Кононенко Неллі Миколаївна – старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Коротка Микола Володимирович – асистент кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Зайка Олег Анатолійович – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри фізичного виховання, спорту та реабілітації.

Затверджено

Вченою радою гуманітарно-правового факультету
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
(протокол № 7 від 11 березня 2025 року)

УДК 796(063)

© Колектив авторів, 2025

© Національний аерокосмічний
університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут», 2025

**III Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ, ЗДОРОВОГО СПОСОБУ
ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ»**

Шлапацький В. В. <i>Комплексна реабілітації на етапах відновлення кульшового суглобу після ендопротезування.....</i>	309
Шумейко Д. І. <i>Сучасний погляд на ерготерапію дітей шкільного віку з spina bifida.....</i>	312

СЕКЦІЯ 4	
СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ; ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА – НАВЧАННЯ БЕЗ БАР'ЄРІВ	

Білоус Н. С. <i>Соціальна адаптація здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами засобами гандболу.....</i>	314
Бондаренко С. Ю., Вітомський Ю. Л. <i>Імплицитне соціальне пізнання та адаптація: роль несвідомих упереджень, евристики та інтерналізації соціальних норм у міжкультурній взаємодії.....</i>	319
Гавриленко А. Ф. <i>Фізичне виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.....</i>	324
Дячок Е. Р. <i>Специфіка проведення корекційно-розвивальних вправ на уроках фізичної культури в інклюзивних класах.....</i>	329
Жомерук П. О., Гончар В. В. <i>Оптимізація навчального процесу з фізичного виховання засобом інтеграції онлайн фізичних вправ для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми проблемами.....</i>	333
Жукова О. А. <i>Педагогічні підходи до створення інклюзивного освітнього простору в закладах вищої освіти засобом фізичного виховання.....</i>	340
Зелик О. Ю. <i>Роль легкої атлетики у сприянні соціальній інтеграції здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в закладах вищої освіти.....</i>	344
Камишан А. А. <i>Організаційно-методичні умови проведення занять із фізичного виховання для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.....</i>	349
Качан О. А. <i>Соціальна адаптація учнівської молоді засобами фізичної культури.....</i>	354
Когут М. І. <i>Роль гандболу у формуванні інклюзивної культури в закладах вищої освіти.....</i>	359

Гавриленко А. Ф.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Гринько В. М., викладач
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Анотація. У тезах розглядаються особливості фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчального середовища. Аналізуються сучасні методики, підходи та програми адаптивного фізичного виховання, спрямовані на поліпшення фізичного здоров'я, психоемоційного стану та соціальної інтеграції у студентської молоді. Окрему увагу приділено ролі педагогів у створенні доступного та комфортного освітнього простору, а також важливості міждисциплінарного підходу для забезпечення рівних можливостей у фізичному вихованні.

Ключові слова: адаптивне фізичне виховання; здобувачі вищої освіти; інклюзивна освіта; особливі освітні потреби; соціальна інтеграція.

Вступ. Сучасна система освіти спрямована на забезпечення рівного доступу до навчання для всіх здобувачів вищої освіти, незалежно від їхніх фізичних можливостей та особливих освітніх потреб. Інклюзивна освіта передбачає створення умов, що сприяють всебічному розвитку особистості, зокрема шляхом фізичного виховання [1].

Фізичне виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами відіграє важливу роль у формуванні їхньої фізичної активності, зміцненні здоров'я, поліпшенні психоемоційного стану та соціальній адаптації. Однак на практиці цей процес часто супроводжується низкою бар'єрів, зокрема архітектурними, організаційними та методичними труднощами.

Важливим аспектом є розробка та впровадження ефективних методик адаптивного фізичного виховання, які враховують індивідуальні особливості здобувачів вищої освіти. Викладачі, тренери та адміністрація закладів освіти повинні працювати над створенням інклюзивного середовища, що дозволяє кожному здобувачу вищої освіти розкрити власний потенціал [2].

У роботі розглядаються ключові принципи організації фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, сучасні підходи до адаптації навчальних програм та перспективи вдосконалення інклюзивної освіти в закладах вищої освіти.

Мета дослідження: обґрунтувати ефективні підходи до фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами,

спрямовані на підвищення у них рівня фізичної активності, поліпшення соціальної інтеграції та створення інклюзивного освітнього простору.

Завдання дослідження:

1. Аналіз наукової та методичної літератури щодо фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами та визначення сучасних тенденцій у цій галузі.

2. Вивчення проблем і бар'єрів, із якими стикаються здобувачі вищої освіти з особливими освітніми потребами у процесі фізичного виховання у закладах вищої освіти.

3. Розробка адаптивних методик і програм фізичного виховання, спрямованих на поліпшення фізичного та психоемоційного стану у здобувачів вищої освіти.

4. Оцінка ефективності впровадження адаптивних методик у навчальний процес та визначення їх впливу на соціалізацію здобувачів вищої освіти.

5. Формування рекомендацій для викладачів і тренерів щодо організації фізичного виховання в інклюзивному середовищі.

Результати дослідження сприятимуть удосконаленню системи фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, забезпеченню їхньої активної участі в навчальному процесі та розвитку інклюзивного освітнього середовища.

Матеріал і методи дослідження. У дослідженні використано комплексний підхід, що включає теоретичні та емпіричні методи аналізу, спрямовані на вивчення особливостей фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

Дослідження проведено серед здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти, які мають особливі освітні потреби, а також серед викладачів із фізичного виховання та фахівців у галузі адаптивної фізичної культури. Проаналізовано навчальні програми, методичні рекомендації та нормативні документи, що регулюють інклюзивне навчання у фізичному вихованні.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури – вивчення сучасних підходів до фізичного виховання людей із особливими освітніми потребами; соціологічні методи (анкетування, опитування, інтерв'ю) – з метою визначення рівня залученості здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами до занять фізичним вихованням, виявлення бар'єрів та потреб; педагогічне спостереження – аналіз практичних занять із фізичного виховання та ефективності адаптивних методик у навчальному процесі; методи математичної статистики – для обробки отриманих даних та оцінки достовірності результатів дослідження.

Застосування зазначених методів дозволяє всебічно оцінити ефективність фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами та розробити практичні рекомендації для його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інклюзивна освіта передбачає створення рівних умов для всіх здобувачів вищої освіти, включаючи людей із особливими освітніми потребами. Фізичне виховання є важливою складовою цього процесу, оскільки воно сприяє не лише фізичному розвитку, а й соціалізації, емоційному благополуччю та самореалізації здобувачів вищої освіти.

Сучасні дослідження підтверджують, що фізична активність має значний вплив на поліпшення стану здоров'я у здобувачів вищої освіти з обмеженими можливостями. Однак, для ефективного залучення цієї категорії до занять фізичним вихованням необхідно враховувати індивідуальні потреби та адаптувати методи навчання.

Незважаючи на важливість фізичної активності, здобувачі вищої освіти з особливими освітніми потребами часто стикаються з низкою труднощів:

1. Архітектурні бар'єри – відсутність спеціально обладнаних спортивних залів, адаптованих тренажерів, доступних роздягалень.

2. Організаційні бар'єри – недостатня кількість спеціалізованих програм фізичного виховання, відсутність кваліфікованих фахівців у сфері адаптивного спорту.

3. Психологічні бар'єри – низька самооцінка, страх бути неприйнятним у колективі, відсутність мотивації до фізичної активності.

Подолання цих бар'єрів вимагає комплексного підходу, що включає модернізацію освітнього простору, підготовку викладачів та створення сприятливого психологічного клімату [3].

Для забезпечення ефективного фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами використовуються такі підходи:

1. Індивідуалізація навчального процесу – розробка програм відповідно до можливостей кожного здобувача вищої освіти.

2. Адаптивні фізичні вправи – використання вправ, що не створюють надмірного навантаження, але сприяють підвищенню рівня розвитку координаційних здібностей, витривалості та сили.

3. Використання реабілітаційних технологій – заняття з елементами лікувальної фізичної культури, гідротерапії, ерготерапії.

4. Інтерактивні методи навчання – залучення здобувачів вищої освіти до командних ігор, спільних проєктів та тренінгів для розвитку комунікативних навичок [5].

Викладач відіграє ключову роль у забезпеченні якісного фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. Основні аспекти його діяльності включають:

1. Підготовку індивідуальних програм занять відповідно до можливостей здобувачів вищої освіти.

2. Використання інклюзивних методів навчання, що сприяють залученню всіх здобувачів вищої освіти.

3. Формування позитивного ставлення до фізичної активності та мотивації до занять у здобувачів вищої освіти.

4. Забезпечення психологічної підтримки та сприяння інтеграції здобувачів вищої освіти у колектив.

Експериментальні дослідження підтвердили, що впровадження адаптивних методик у фізичне виховання сприяє підвищенню рівня фізичної активності у здобувачів вищої освіти, поліпшенню їхнього психоемоційного стану та соціалізації.

Подальші напрями розвитку інклюзивного фізичного виховання включають:

1. Розширення матеріально-технічної бази – забезпечення навчальних закладів спеціальним обладнанням.

2. Підготовка викладачів – підвищення кваліфікації фахівців у галузі адаптивного фізичного виховання.

3. Розробка державних програм підтримки – створення та впровадження політик, спрямованих на розвиток інклюзивного середовища у галузі фізичного виховання [4].

Таким чином, системний підхід до організації фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами дозволить забезпечити ефективну інтеграцію, зміцнити їхнє здоров'я та підвищити якість життя.

Висновки. Фізичне виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами є важливим компонентом інклюзивної освіти, який сприяє не лише поліпшенню їхнього фізичного здоров'я, а й соціальній інтеграції, підвищенню самооцінки та якості життя.

Впровадження комплексного підходу до фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами дозволить створити безбар'єрне середовище, сприятиме поліпшенню їхнього здоров'я та соціальної адаптації, а також забезпечить рівні можливості для всіх здобувачів вищої освіти у галузі освіти.

Перспективи подальших досліджень. Дослідження фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами відкриває широкі перспективи для подальшого вдосконалення адаптивних методик та створення інклюзивного освітнього середовища. Подальші дослідження у цьому напрямку сприятимуть поліпшенню якості фізичного виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, підвищенню рівня їхньої соціальної інтеграції та розширенню можливостей для самореалізації у суспільстві.

Список використаної літератури

1. Гринько В. М., Куделко В. Е. Теоретико-методичні аспекти організації занять з фізичного виховання у сучасній вищій освіті. *Спортивні ігри*. Харків : ХДАФК, 2020. No 2 (16). С. 4–20. DOI: <https://doi.org/10.15391/si.2020-2>

III Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ, ЗДОРОВОГО СПОСОБУ
ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ»

2. Гринько В. М., Шепеленко Т. В., Сапегіна І. О., Дорош М. І. Навчання студентів за принципом природовідповідності на прикладі фізичного виховання. *Scientific researches and methods of their carrying out world experience and domestic realities* : V correspondence International scientific and practical conference. February 17th, 2023. Vienna, Austria. С. 754–756.

3. Гринько В. М., Ржавська Ю. В., Сапегіна І. О., Дорош М. І., Черніна С. М., Лучко О. Р. Лікувальна фізична культура в закладах вищої освіти України. *Science of post-industrial society: globalization and transform* : VI correspondence International scientific and practical conference. December 8th, 2023. Vienna, Austria. Р. 367–375. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.08.12.2023.01>

4. Гавриленко А. Ф., Гринько В. М. Нетрадиційні та сучасні системи та методики оздоровлення здобувачів вищої освіти в Україні. *Сучасний оздоровчий фітнес як інноваційна форма організації навчального процесу здобувачів вищої освіти* : зб. тез доп. Всеукр. інтернет-конф., 21–22 листоп. 2024 р. / ред. кол. : В. А. Шаломєєв (відпов. ред.) та ін. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2024. С. 23–24.

5. Стеблева А. В., Гринько В. М. Сучасні підходи до створення здоров'язбережувального середовища в УкрДУЗТ та професійній діяльності майбутніх залізничників. *Сучасний оздоровчий фітнес як інноваційна форма організації навчального процесу здобувачів вищої освіти* : зб. тез доп. Всеукр. інтернет-конф.. 21–22 листоп. 2024 р. / редкол. : В. А. Шаломєєв (відпов. ред.) та ін. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2024. С. 160–161.

ЗБІРНИК ТЕЗ

ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ, ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ТА ЯКОСТІ ЖИТТЯ РІЗНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ»

За достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах,
відповідальність несуть автори

Верстка збірника: Рядова Л. О.

Видання: Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Україна, 61070, Харків, вул. Вадима Манька, 17

Телефон: +38057-788-47-05

E-mail: 705kafhai@gmail.com

ІІІ Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю
«Актуальні питання фізичного виховання, спорту, здорового способу та якості
життя різних верств населення» затверджена Державною науковою установою
«Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»
(Посвідчення № 701 від 02.12.2024 р.).